

**SYNODE
2021
2023**

Voor een synodale Kerk

Communio | Participatio | Missio

(gemeenschap | participatie | zending)

DOCUMENT TER VOORBEREIDING

BISSCHOPPENSYNODE

Inhoud

- I. Oproep om samen de weg te gaan
- II. Een constitutief synodale Kerk
- III. Luisterend naar de Schriften
 - Jezus, de menigte, de apostelen
 - Een dubbele dynamiek van bekering:
Petrus en Cornelius (Hand. 10)
- IV. De synodaliteit in actie: lijnen voor de raadpleging van het Volk van God
 - De fundamentele vraag
 - Verschillende geledingen van synodaliteit
 - Tien thematische kernen die uitgediept moeten worden
 - Om aan de raadpleging bij te dragen

Afkortingen

- ITC Internationale Theologen Commissie
- DV Tweede Vaticaans Concilie, dogm. const. *Dei Verbum* (18 november 1965)
- EC Franciscus, apost. const. *Episcopalis communio* (15 september 2018)
- EG Franciscus, apost. exhort. *Evangelii gaudium* (24 november 2013)
- FT Franciscus, encycl. *Fratelli tutti* (3 oktober 2020)
- GS Tweede Vaticaans Concilie, past. const. *Gaudium et spes* (7 december 1965)
- LG Tweede Vaticaans Concilie, dogm. const. *Lumen gentium* (21 november 1964)
- LS Franciscus, encycl. *Laudato si'* (24 mei 2015)
- UR Tweede Vaticaans Concilie, decr. *Unitatis redintegratio* (21 november 1964).

Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending

1. De Kerk van God wordt in een synode bijeengeroepen. De weg met de titel “Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending” zal op 9-10 oktober 2021 in Rome plechtig en de daaropvolgende 17^{de} oktober in iedere particuliere Kerk worden geopend. Een fundamentele etappe zal het houden van de zestiende Gewone Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode in oktober 2023¹ zijn. Hierop zal de fase van actualisering volgen, waarbij de particuliere Kerken opnieuw betrokken zullen worden (vgl. EC, art. 19-21).

Met deze convocatie nodigt paus Franciscus de hele Kerk zich te bevragen te stellen over een thema dat beslissend is voor haar leven en zending: “Juist de weg van de synodaliteit is de weg die God verwacht van de Kerk van het derde millennium”.² Dit traject, dat in het voetspoor treedt van de “aggiornamento” van de Kerk, zoals voorgesteld door het Tweede Vaticaans Concilie, is een geschenk en een opgave: door samen de weg te gaan en samen te reflecteren over de afgelegde route zal de Kerk kunnen leren van hetgeen zij zal ervaren, welke processen haar kunnen helpen de gemeenschap te beleven, de participatie te verwezenlijken en zich open te stellen voor de zending. Ons “samen op weg zijn” is immers het meest hetgeen de natuur van de Kerk als pelgrimerend en missionair Volk van God realiseert en zichtbaar maakt.

... de weg van de synodaliteit is de weg die God verwacht van de Kerk van het derde millennium

2. Een fundamentele vraag drijft en leidt ons hierbij: hoe wordt op verschillende niveaus (van het lokale tot het universele niveau) dat “samen op weg zijn” verwezenlijkt, dat het de Kerk mogelijk maakt het evangelie te verkondigen overeenkomstig de zending die haar is toevertrouwd, en welke stappen nodigt de Geest ons uit te zetten om te groeien als synodale Kerk?

Deze vraag samen onder ogen zien vereist te luisteren naar de Heilige Geest, die als een wind “blaast waarheen Hij wil; gij hoort wel zijn gesuis, maar weet niet waar hij vandaan komt” (Joh. 3, 8), en open te blijven staan voor de verrassingen die Hij ons op de weg zal

¹ Hier volgen schematisch de etappes van de synodale weg → Voor een synodale Kerk: gemeenschap, participatie en zending → XVI Gewone Algemene Vergadering van de Bisschoppensynode Algemeen secretariaat → Document ter voorbereiding ... september 2021 ... Document ter voorbereiding + Vademecum → Particuliere Kerken en andere kerkelijke gegevens * 1 *Dicasterie, Godgewijd leven (UISG-USG & Federaties, Verenigingen van gelovigen, Instituten van Hogere Opvoeding ... 9/10 & 17 oktober ... Opening (Rome + bisdommen) Diocesane synodale fase → Synthese door de Synodes van de oosterse Kerk en de Bisschoppenconferenties ... april 2022 ... synthese → Algemeen secretariaat Instrumentum Laboris 1 ... september 2022 ... Instrumentum Laboris 1 → Presynodale vergaderingen van de “Internationale bijeenkomsten van Bisschoppenconferenties en daarin opgenomen organen * 2 Afrika (SECAM), Oceanië (FCBCO), Azië (FABC), Midden-Oosten (CPCO), Europa (CCEE), Latijns-Amerika (CELAM), Noord-Amerika (USCCB + CCCB) ... vóór maart 2023 ... Regionale / continentale Kerkelijke Bijeenkomsten Zeven slotdocumenten van de vergaderingen ... maart 2023 ... Slotdocumenten → Algemeen Secretariaat Instrumentum Laboris 2 ... juni 2023 ... Instrumentum Laboris 2 → Bisschoppensynode oktober 2023 ... Rome - slotdocument.*

² Franciscus, Toespraak bij de herdenking van de 50^{ste} verjaardag van de instelling van de Bisschoppensynode (17 oktober 2015).

bereiden. Zo wordt een dynamiek op gang gebracht die het mogelijk maakt te beginnen met het verzamelen van enkele vruchten van een synodale bekering die in toenemende mate tot rijping zullen komen. Het betreft doeleinden van groot belang voor de kwaliteit van het kerkelijk leven en de ontwikkeling van de zending van evangelisatie, waaraan wij allen krachtens ons doopsel en vormsel participeren. Wij geven hier de belangrijkste doelstellingen aan die de synodaliteit als vorm, stijl en structuur van de Kerk laten zien:

- eraan herinneren hoe de Geest de weg van de Kerk in de geschiedenis heeft geleid en ons vandaag oproept om samen getuigen te zijn van Gods liefde;
- een kerkelijk proces van participatie en inclusiviteit beleven dat ieder - in het bijzonder al degenen die zich om verschillende redenen aan de periferie bevinden - de mogelijkheid biedt om zich uit te drukken en te worden gehoord om bij te dragen aan de opbouw van het Volk van God;
- de rijkdom en verscheidenheid erkennen en waarderen van de gaven en de charisma's die de Geest in vrijheid rijkelijk schenkt voor het welzijn van de gemeenschap en ten gunste van heel de menselijke familie;
- participatieve wijzen van het uitoefenen van verantwoordelijkheid bij de verkondiging van het evangelie en de inzet om aan een mooiere en bewoonbaardere wereld te bouwen;
- onderzoeken hoe in de Kerk verantwoordelijkheid en macht worden beleefd, en de structuren onderzoeken waarmee deze worden uitgeoefend, en daarbij vooroordelen en verwrongen structuren die niet in het evangelie wortelen, tevoorschijn brengen en proberen deze te veranderen;
- de christengemeenschap bevestigen als geloofwaardig subject en betrouwbare partner bij trajecten van maatschappelijke dialoog, genezing, verzoening, inclusie en participatie, herstel van de democratie, bevordering van maatschappelijke broederschap en vriendschap;
- de relaties doen herleven tussen de leden van de christengemeenschappen, alsook tussen andere maatschappelijke gemeenschappen en groeperingen, bijvoorbeeld gemeenschappen van gelovigen van andere gezindten en godsdiensten, organisaties van de burgermaatschappij, volksbewegingen enz.
- begunstigen dat de vruchten van de recente synodale ervaringen op universeel, regionaal, nationaal en lokaal niveau op hun waarde worden geschat en men zich deze eigen maakt.

3. Onderhavig Document ter voorbereiding stelt zich ten dienste van de synodale weg, in het bijzonder als instrument om de eerste fase van het luisteren naar en raadplegen van het Volk van God in de particuliere Kerken te begunstigen (oktober 2021 - april 2022), in de hoop bij te dragen aan het in beweging zetten van de ideeën, de energie en de creativiteit van al degenen die deel zullen nemen aan het traject, en het delen van de vruchten van hun inzet te faciliteren.

Hiertoe 1) begint het met het schetsen van enkele saillante kenmerken van de huidige context; 2) belicht het in het kort de fundamentele theologische verwijzingen voor een juist en praktisch begrip synodaliteit; 3) biedt het enige bijbelse uitgangspunten die op de weg een meditatie en biddende reflectie zullen kunnen voeden; 4) belicht het enkele perspectieven van waaruit de ervaringen van een beleefde synodaliteit opnieuw geïnterpreteerd kunnen worden; 5) zet het enkele lijnen uit om dit werk van herinterpretatie in het gebed en het samen delen vorm te geven. Om de organisatie van het werk concreet te begeleiden wordt een methodologisch Vademecum aangeboden dat bij onderhavig document ter voorbereiding is gevoegd en beschikbaar is op de daaraan gewijde site.³ De site biedt enkele middelen voor een verdieping van het thema synodaliteit als ondersteuning van dit document ter voorbereiding; hiervan wijzen wij op twee die hierna meermaals aangehaald zullen worden: de toespraak ter gelegenheid van de 50^{ste} verjaardag van de instelling van de Bisschoppensynode, door paus Franciscus op 17 oktober 2015 gehouden, en het document “De synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk”, uitgewerkt door de Internationale Theologencommissie en gepubliceerd in 2018.

I. De oproep om samen de weg te gaan

4. De synodale weg begint binnen een historische context die wordt gekenmerkt door opzienbarende veranderingen in de maatschappij en een cruciale overgang van het leven van de Kerk, die men niet mag negeren: het is in de vertakkingen van de complexiteit van deze context, in de spanningen en tegenstrijdigheden ervan dat wij geroepen zijn “de tekenen des tijds te doorzoeken en in het licht van het evangelie te interpreteren” (GS, nr. 4). Hier worden enkele elementen geschetst van het globale scenario die nauwer verbonden zijn met het thema van de synode, maar het kader zal op lokaal niveau verrijkt en aangevuld moeten worden.

5. Een mondiale tragedie zoals de COVID-19 pandemie heeft voor een bepaalde tijd werkelijk het bewustzijn gewekt een wereldwijde gemeenschap te zijn die in hetzelfde schuitje zit, waar het kwaad van de een ten koste gaat van de ander: wij werden eraan herinnerd dat niemand zich alleen kan redden, maar dat we onszelf alleen maar samen kunnen redden” (FT, nr. 32). Tegelijkertijd heeft de pandemie de reeds bestaande ongelijkheden en onrechtvaardigheden doen exploderen: de mensheid lijkt steeds meer te worden geschokt door processen van massificatie en versnippering; de tragische toestand die migranten in alle streken van de wereld meemaken, getuigt ervan hoe hoog en sterk nog de barrières zijn die de menselijke familie verdelen.

De encyclieken *Laudato si'* en *Fratelli tutti* documenteren de diepte van de breuken die lopen door de mensheid, en wij kunnen naar die analyses verwijzen om te luisteren naar de kreet van de armen en van de aarde en de zaden van hoop en toekomst herkennen die de Geest ook in onze tijd blijft doen ontkiemen: “De Schepper laat ons niet in de steek, Hij zet geen stap terug in zijn plan van liefde. Hij heeft er geen spijt van dat Hij ons heeft geschapen. De mensheid heeft nog het vermogen samen te werken om ons gemeenschappelijk huis te bouwen” (LS, nr. 13).

6. Deze situatie die, hoewel onder grote verschillen, de hele menselijke familie verenigt, daagt het vermogen van de Kerk uit mensen en gemeenschappen te begeleiden bij een herinterpretatie van ervaringen van rouw en lijden, die vaak veel valse zekerheden hebben ontmaskerd, en de hoop op en het geloof in de goedheid van de Schepper en zijn schepping te

³ Vgl. www.synod.va

koesteren. Wij kunnen echter niet verhelen dat de Kerk zelf een gebrek aan geloof en een verdorvenheid ook binnen in zichzelf het hoofd moet bieden. Wij mogen in het bijzonder niet het lijden vergeten dat jongeren en kwetsbare personen hebben ondergaan “ten gevolge van seksueel misbruik, machtsmisbruik en geestelijk misbruik, bedreven door een aanzienlijk aantal clerici en gewijde personen”.⁴ Wij worden voortdurend bevraagd “als Volk van God om ons te belasten met het leed van onze broeders en zusters die in het vlees en in de geest gewond zijn”⁵: te lang is het de kreet van de slachtoffers waarnaar de Kerk niet voldoende heeft weten te luisteren. Het betreft diepe wonden die moeilijk helen, waarvoor men nooit genoeg om vergeving zal vragen en die, soms ontzagwekkende, obstakels vormen om de richting te gaan van een “samen de weg gaan”. Heel de Kerk is geroepen af te rekenen met de last van een cultuur die doordrenkt is van klerikalisme, dat zij van haar geschiedenis erft, en van vormen van het uitoefenen van autoriteit waarop de verschillende soorten misbruik (machtsmisbruik, economisch, geestelijk, seksueel misbruik) misbruik geënt zijn. “Een verandering van kerkelijk handelen zonder de actieve participatie van alle componenten van het Volk van God”⁶ is ondenkbaar: laten wij de Heer samen vragen “om de genade van de bekering en de innerlijke zalving om ons berouw ten opzichte van de misdaden van misbruik en onze vastberadenheid moedig te strijden te kunnen uitdrukken”.⁷

... Heel de Kerk is geroepen af te rekenen met de last van een cultuur die doordrenkt is van klerikalisme, dat zij van haar geschiedenis erft, en van vormen van het uitoefenen van autoriteit waarop de verschillende soorten misbruik geënt zijn ...

7. Ondanks onze ontrouw blijft de Geest in de geschiedenis werkzaam en blijft Hij zijn levend makende kracht tonen. Juist in de sporen dat door allerlei leed, ondergaan door de menselijke familie en het Volk van God, zijn getrokken, bloeien nieuwe uitdrukkingvormen van geloof en nieuwe trajecten op die niet alleen in staat zijn om de gebeurtenissen vanuit theologisch perspectief te interpreteren, maar ook in de beproeving de redenen te vinden om de weg van een christelijke en kerkelijk leven opnieuw een fundament te geven. Het is een reden tot grote hoop dat niet weinig Kerken reeds min of meer gestructureerde ontmoetingen en processen van raadpleging van het Volk van God in gang hebben gezet. Waar deze het stempel dragen van een synodale stijl, is de zin van Kerk weer opgebloeid en heeft de participatie van allen een nieuw elan gegeven aan het kerkelijk leven. Het verlangen van de kant van de jongeren om een hoofdrol te spelen binnen de Kerk en de vraag naar een grotere waardering van vrouwen en naar ruimtes voor participatie aan de zending van de Kerk, reeds gesignaleerd door de synodale vergaderingen van 2018 en 2019, vinden evenzo bevestiging. In deze lijn liggen ook de recente instelling van het lekenambt van catechist en het openstellen voor vrouwen van de toegang tot het ambt van lector en acoliet.

8. Wij mogen de verscheidenheid van de omstandigheden waarin de christengemeenten in de verschillende streken van de wereld, niet negeren. Naast landen waarin de Kerk de meerderheid van de bevolking omvat en een cultureel referentiepunt voor de hele maatschappij vertegenwoordigt, zijn er andere waarin de katholieken een minderheid zijn; in enkele hiervan ervaren katholieke samen met de andere christenen, ook zeer gewelddadige, vormen van vervolging, en niet zelden de marteldood. Als er enerzijds een gesecculariseerde

⁴ Franciscus, *Brief aan het Volk van God* (20 augustus 2018), voorwoord.

⁵ *Ivi*, nr. 2.

⁶ *Ivi*.

⁷ *Ivi*.

mentaliteit heerst, die ertoe neigt de godsdienst te verdrijven uit de publieke ruimte, voedt anderzijds een godsdienstig integralisme dat de vrijheden van de ander niet respecteert, vormen van onverdraagzaamheid en geweld die ook in de christengemeenschap en in haar relaties met de maatschappij weerspiegeld worden. Niet zelden nemen christenen eenzelfde houding aan door ook in de Kerk verdeeldheid en tegenstellingen aan te wakkeren. Het is eveneens noodzakelijk rekening te houden met de wijze waarop binnen een christengemeenschap en haar relaties met de maatschappij de breuken die door de laatste lopen om etnische redenen, op grond van ras, kaste of om andere vormen van maatschappelijke gelaagdheid of cultureel en structureel geweld, weerkaatst worden. Deze situaties hebben een diepe invloed op de betekenis van de uitdrukking “samen op weg zijn” en de concrete mogelijkheden om deze te verwezenlijken.

9. Binnen deze context vertegenwoordigt de synodaliteit de hoofdweg voor de Kerk, die geroepen is zich onder de werking van de Geest en dankzij het luisteren naar het Woord te vernieuwen. Het vermogen om zich voor de Kerk en haar instellingen een andere toekomst die opgewassen is tegen de ontvangen zending, hangt grotendeels af van de keuze om processen van luisteren, dialoog en onderscheiding in gang te zetten waaraan allen en iedereen kan deelnemen en bijdragen. Tegelijkertijd is de keuze voor “samen de weg gaan” een profetisch teken voor een menselijke familie die behoefte heeft aan een gedeeld project dat in staat is het welzijn van allen na te streven. Een Kerk die in staat is tot gemeenschap en broederschap, participatie en subsidiariteit, zal in trouw aan hetgeen zij verkondigt, naast de armen en de laatsten kunnen gaan staan en hun een eigen stem verlenen. Om “samen de weg te gaan” is het noodzakelijk dat wij ons door de Geest laten opvoeden tot een waarlijk synodale mentaliteit door met moed en vrijheid van hart te treden in een proces van bekering, zonder hetwelk die “onafgebroken hervorming, die zij [de Kerk] als menselijke en aardse instelling voortdurend nodig heeft” (UR, nr. 6; vgl. EG, nr. 26)” niet mogelijk zal zijn.

... Om “samen de weg te gaan” is het noodzakelijk dat wij ons door de Geest laten opvoeden tot een waarlijk synodale mentaliteit...

II. Een constitutioneel synodale Kerk

10. “Wat de Heer van ons vraagt, is in zekere zin al vervat in het woord “synode”,⁸ dat “een oud en eerbiedwaardig woord is in de traditie van de Kerk, waarvan de betekenis herinnert aan de diepste inhoud van de openbaring”.⁹ Het is de “Heer Jezus die zich presenteert als “de weg”, de waarheid en het leven” (Joh. 14, 6)” en “de christenen die Hem volgen, worden in het begin “de leerlingen van de weg” (vgl. Hand. 9, 2; 19, 9.23; 22, 4; 24, 14.22) genoemd”.¹⁰ Synodaliteit is in dit perspectief veel meer dan het houden van kerkelijke ontmoetingen en vergaderingen van bisschoppen of een kwestie van eenvoudig intern bestuur in de Kerk; zij “wijst op de specifieke *modus vivendi et operandi* van de Kerk als Volk van God, die concreet zijn gemeenschap zijn laat zien en verwezenlijkt bij het samen de weg gaan, in het samenkomen in vergadering en in het actief participeren van al zijn leden aan haar evangeliserende zending”.¹¹ Zo vervlechten zich de draagvlakken voor een synodale Kerk zoals de titel van de synode die voorhoudt: gemeenschap, participatie en zending. In dit

⁸ Franciscus, *Toespraak ter gelegenheid van de herdenking van de instelling van de Bisschoppensynode*.

⁹ ITC, *De synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk* (2 maart 2018), nr. 3.

¹⁰ *Ivi*.

¹¹ *Ivi*, nr. 6.

hoofdstuk belichten wij in het kort enkele fundamentele theologische verwijzingen waarop dit perspectief is gebaseerd.

11. In het eerste millennium is “samen de weg gaan”, dat wil zeggen de synodaliteit in praktijk brengen, de manier geweest waarop de Kerk, verstaan als “Volk samengebracht door de eenheid van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest”,¹² te werk gaat. Tegenover degenen die het lichaam van de Kerk verdeelden, hebben de kerkvaders de gemeenschap van de over de wereld verspreide Kerken gesteld, die de heilige Augustinus beschreef als “*concordissima fidei conspiratio*”,¹³ dat wil zeggen de overeenstemming in geloof van alle gedoopten. Hierin wortelt de brede ontwikkeling van een synodale praktijk op alle niveaus van het leven van de - lokale, provinciale, universele - Kerk, die in het oecumenisch concilie haar hoogste uitdrukking heeft gevonden. Binnen deze kerkelijke horizon kon de heilige Johannes Chrysostomus zeggen: Kerk en synode zijn synoniem”.¹⁴ Ook in het tweede millennium, toen de Kerk meer de hiërarchische functie heeft onderstreept, is deze wijze van handelen niet minder geworden: als in de Middeleeuwen en in de moderne tijd het houden van diocesane en provinciale synodes naast dat van oecumenische concilies goed is gedocumenteerd, hebben de pausen, toen het erom ging dogmatische waarheden te definiëren, de bisschoppen willen raadplegen om het geloof van heel de Kerk te leren kennen door de autoriteit te gebruiken van de *sensus fidei* van heel het Volk van God, die “onfeilbaar” is “*in credendo*” (EG, nr. 119).

12. In deze dynamiek van de traditie is het Tweede Vaticaans Concilie verankerd. Het brengt naar voren dat “het God heeft behaagd de mensen de mensen geenszins afzonderlijk, zonder enig onderling verband, te heiligen en te redden, maar hen tot een volk te verenigen dat Hem naar waarheid zou erkennen en in heiligheid zou dienen” (LG, nr. 9). De leden van het Volk van God zijn verenigd door het doopsel en “hoewel er enkelen, door de wil van Christus, als leraars, uitdelers van de geheimenissen en herders over de anderen worden aangesteld, toch blijft er tussen allen gelijkheid bestaan ten aanzien van de aan al de gelovigen gemeenschappelijke waardigheid en de bedrijvigheid voor de opbouw van het lichaam van Christus” (LG, nr. 32). Daarom zijn alle gedoopten, die deelhebben aan het priesterlijk, profetisch en koninklijk ambt van Christus, “in het uitoefenen van de veelvormige en geordende rijkdom van hun charisma, hun roeping, hun ambt”¹⁵ actieve subjecten van de evangelisatie, hetzij afzonderlijk, hetzij als totaliteit van het Volk van God.

13. Het Concilie heeft onderstreept hoe krachtens de bij het doopsel ontvangen zalving van de Heilige Geest de totaliteit van de gelovigen “in het geloof niet kan dwalen en deze bijzondere eigenschap brengt het door de bovennatuurlijke geloofszin van het hele volk tot uiting, wanneer het ‘vanaf de bisschoppen tot en met de laatste leken gelovigen’ inzake geloof en zeden zijn algemene overeenstemming doet blijken” (LG, nr. 12). Het is de Geest die de gelovigen “tot de volle waarheid” (Joh. 16, 13) leidt. Door zijn werk “vordert de van de apostelen stammende overlevering in de Kerk”, omdat heel het heilig Volk van God groeit in het begrip en de ervaring “zowel in de overgeleverde werkelijkheden als in de overgeleverde woorden: door de beschouwing en de studie van de gelovigen die dit alles in hun hart bewaren (vgl. Luc. 2, 19 en 51), door het innerlijk begrip van de geestelijke dingen dat zij ervaren, door de verkondiging van hen die met de opvolging in het bisschopsambt de betrouwbare

¹² Cyprianus, *De oratione dominica*, 23: PL 4, 553.

¹³ Augustinus, Brief 194, 31: PL 33, 885.

¹⁴ Johannes Chrysostomus, *Explicatio in Psalmum 149*: PG 55, 493.

¹⁵ ITC, *De synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk*, nr. 6.

geestesgave van de waarheid ontvangen hebben” (DV, nr. 8). Dit volk hangt, één met zijn herders, de heilige geloofsschat van het Woord aan “die door God aan de Kerk is toevertrouwd, volhardt voortdurend in de leer van de apostelen, in de broederlijke gemeenschap, in het breken van het brood en in het gebed. “Zo ontstaat in het vasthouden, beleven en belijden van het overgeleverde geloof de unieke eenstemmigheid van bisschoppen en gelovigen” (DV, nr. 10).

... de raadpleging van het Volk van God brengt binnen de Kerk niet het aannemen met zich mee van vormen van dynamiek van de democratie, die gebaseerd zijn op het principe van de meerderheid ...

14. Laten de herders, aangesteld door God als “authentieke bewakers, verklaarders en getuigen van het geloof van heel de Kerk”,¹⁶ daarom niet vrezen te luisteren naar de hun toevertrouwde kudde: de raadpleging van het Volk van God brengt binnen de Kerk niet het aannemen met zich mee van vormen van dynamiek van de democratie, die gebaseerd zijn op het principe van de meerderheid, omdat aan de participatie aan ieder synodaal proces een gedeelde hartstocht ten grondslag ligt voor de gemeenschappelijke zending van de evangelisatie en niet het vertegenwoordigen van tegenstrijdige belangen. Met andere woorden, het betreft een kerkelijk proces dat alleen maar verwezenlijkt kan worden “binnen een hiërarchisch gestructureerde gemeenschap”.¹⁷ In de diepe band tussen de *sensus fidei* van het Volk van God en de functie van leerambt van de herders wordt de eensgezinde eenstemmigheid van heel de Kerk in hetzelfde geloof verwezenlijkt. Ieder synodaal proces, waarin de bisschoppen geroepen zijn niet alleen te onderscheiden wat de Geest de Kerk zegt, maar ook door te luisteren naar het Volk van God, dat “ook aan de profetische taak van Christus deelheeft” (LG, nr. 12), is een vanzelfsprekende vorm van het “samen de weg gaan” die de Kerk doet groeien. De heilige Benedictus onderstreept hoe “de Heer vaak de beste beslissing openbaart”¹⁸ aan wie geen belangrijke posities bekleedt in de gemeenschap (in dit geval de jongste); laten de bisschoppen zo ervoor zorgen allen te bereiken, opdat in een geordende ontwikkeling van de synodale weg wordt verwezenlijkt wat de apostel Paulus de gemeenschappen aanbeveelt: “Blust de Geest niet uit, kleineert de profetische gaven niet, keurt alles, behoudt het goede” (1 Tess. 5, 19-21).

... een synodale Kerk is een Kerk die “erop uitgaat”, een missionaire Kerk “met open deuren” ...

15. De zin van een weg waartoe wij allen geroepen zijn, is vóór alles het gezicht en de vorm ontdekken van een synodale Kerk, waarin “ieder iets heeft te leren. Het gelovige volk, het bisschoppencollege, de bisschop van Rome: de een luisterend naar de ander; en allen luisterend naar de Heilige Geest, de “Geest van de waarheid” (Joh. 14, 17) om wat Hij “tot de Kerken zegt” (Apok. 2, 7) te leren kennen.¹⁹ De bisschop van Rome vraagt als beginsel en fundament van eenheid van de Kerk, van alle bisschoppen en alle particuliere Kerken, waarin en waardoor de ene en enige katholieke Kerk bestaat (vgl. LG, nr. 23) met vertrouwen en moed deel te nemen aan de weg van de synodaliteit. Laten wij bij dit “samen de weg gaan” de

¹⁶ Franciscus, *Toespraak ter gelegenheid van de Herdenking van de 50^{ste} verjaardag van de instelling van de Bisschoppensynode*.

¹⁷ ITC, *De synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk*, nr. 69.

¹⁸ *Regel van de heilige Benedictus*, III, 3.

¹⁹ Franciscus, *Toespraak ter gelegenheid van de 50^{ste} verjaardag van de instelling van de Bisschoppensynode*.

Geest vragen ons te doen ontdekken hoe de gemeenschap die in de eenheid de verscheidenheid van gaven, charisma's, ambten vormt, voor de zending is: een synodale Kerk is een Kerk "die erop uitgaat", een missionaire Kerk "met open deuren" (EG, nr. 46). Dat houdt de oproep in om de relaties met de andere christelijke Kerken en gemeenschappen waarmee wij door het enige doopsel zijn verenigd, te verdiepen. Het perspectief van het "samen de weg gaan" is vervolgens ruimer en omvat heel de mensheid, waarvan wij "vreugde en hoop, verdriet en angst" (GS, nr. 1) delen. Een synodale Kerk is een profetisch teken, vooral voor een gemeenschap van naties die niet in staat is een gedeeld project voor te leggen waardoor men het welzijn van allen kan nastreven: synodaliteit in praktijk brengen is vandaag voor de Kerk de meest voor de hand liggende manier om "universeel sacrament van het heil" (LS, nr. 48) te zijn, "het teken en het instrument van de innige vereniging met God en van de eenheid van heel het menselijk geslacht" (LG, nr. 1).

III. Luisterend naar de Schriften

16. De Geest van God die dit "samen de weg gaan" van de Kerken verlicht en bezielt, is dezelfde als die welke werkzaam is in de zending van Jezus, aan de apostelen en de generaties leerlingen beloofd die Gods Woord horen en het in praktijk brengen. De Geest beperkt zich overeenkomstig de belofte van de Heer niet ertoe de continuïteit van het evangelie van Jezus te bevestigen, maar zal de steeds nieuwe diepten van de openbaring ervan verlichten en de beslissingen inspireren die noodzakelijk zijn om de weg van de Kerk te ondersteunen (vgl. Joh. 14, 25-26; 15, 26-27; 16, 12-15). Daarom is het gepast dat onze weg van opbouw van een synodale Kerk wordt geïnspireerd door de twee "beelden" van de Schrift. Het ene komt naar voren in de voorstelling van het "toneel van een gemeenschap" waarmee de weg van de evangelisatie voortdurend gepaard gaat; het andere verwijst naar de ervaring van de Geest waarin Petrus en de eerste gemeente het gevaar erkennen van het stellen van onterechte grenzen aan het delen van het geloof. De synodale ervaring van het samen de weg gaan in navolging van de Heer en gehoorzaamheid aan de Geest zal een beslissende inspiratie kunnen krijgen door het overwegen van deze twee momenten van de openbaring.

17. Eén scène aan het begin verschijnt in haar fundamentele opzet als een constante van de wijze waarop Jezus in heel het evangelie zich openbaart bij de verkondiging van de komst van het Rijk Gods. Bij dit spel zijn er in wezen drie acteurs (plus een). De eerste is natuurlijk *Jezus*, de absolute hoofdrolspeler die het initiatief neemt door de woorden en tekens van de komst van het Rijk te zaaien zonder "aanzien des persoons" (vgl. Hand. 10, 34). In verschillende vormen besteedt Jezus in het bijzonder aandacht aan degenen "die van God gescheiden zijn" en aan degenen "die in de steek zijn gelaten" door de gemeenschap (de zondaars en de armen in de taal van het evangelie). Met zijn woorden en daden biedt Hij de bevrijding van het kwaad en de bekering tot de hoop aan in de naam van God de Vader en in de kracht van de Heilige Geest. Ondanks de verscheidenheid van roepingen en antwoorden van het ontvangen van de Heer is het gemeenschappelijke kenmerk dat het geloof altijd naar voren komt als een op zijn juiste waarde schatten van de persoon: er wordt naar zijn smeekbede geluisterd, er wordt hulp geboden voor zijn probleem, zijn beschikbaarheid wordt gewaardeerd, zijn waardigheid wordt bevestigd door de blik van God en teruggegeven aan de gemeenschap om erkend te worden.

18. De activiteit van de evangelisatie en de heilsboodschap zouden in feite niet begrijpelijk zijn zonder het voortdurend openstaan van Jezus voor de gesprekspartner in de ruimste zin, ofwel het geheel van de personen die Hem op de weg volgen en soms Hem zelfs

achtervolgen in de hoop op een teken of een woord van heil: en hier hebben wij de tweede acteur van het toneel van de openbaring. De verkondiging van het evangelie is niet alleen gericht op de weinigen die verlicht of uitverkoren zijn. De gesprekspartner van Jezus is “het volk” van het gemeenschappelijke leven, de “wie dan ook” van de menselijke omstandigheden, die Hij rechtstreeks in contact brengt met de gave van God en de roeping tot het heil. Op een wijze die de getuigen verrast en voor hen soms aanstootgevend is, aanvaardt Jezus als gesprekspartners allen die uit de massa naar voren komen: Hij luistert naar de hartstochtelijke klachten van de Kanaänitische vrouw (vgl. Mat. 15, 21-28), die het niet kan accepteren uitgesloten te zijn van de zegening die Hij brengt; Hij staat zichzelf een dialoog met de Samaritaanse vrouw (vgl. Joh. 4, 1-42) toe ondanks haar toestand van een vrouw die maatschappelijk en religieus gecompromitteerd is; Hij wekt de vrije en erkentelijke geloofsdaad van de blindgeborene op (vgl. Joh. 9), die de officiële godsdienst had geliquideerd als vreemd aan de parameter van de genade.

... De verkondiging van het evangelie is niet alleen gericht op de weinigen die verlicht of uitverkoren zijn. De gesprekspartner is “het volk” van het gemeenschappelijke leven, de “wie dan ook” van de menselijke omstandigheden ...

19. Sommigen volgen Jezus meer uitgesproken en ervaren daarbij de trouw van het leerling zijn, terwijl anderen worden uitgenodigd terug te keren naar hun gewone leven: allen getuigen echter van de kracht van het geloof dat hen heeft gered (vgl. Mat. 15, 28). Onder hen die Jezus volgen, komt vanaf het begin in het bijzonder de figuur naar voren van de apostelen die Hij zelf roept door hen te bestemmen voor de gezaghebbende bemiddeling van de relatie van de menigte met de openbaring en de komst van het Rijk Gods. Het verschijnen van deze derde acteur op het toneel gebeurt niet dankzij een genezing of een bekering, maar valt samen met de oproep van Jezus. De uitverkiezing van de apostelen is niet het voorrecht van een exclusieve positie van macht en scheiding, maar de genade van een inclusief ambt van zegening en gemeenschap. Dankzij de gave van de Geest van de verrezen Heer moeten zij de plaats van Jezus bewaken zonder deze te vervangen: niet om zijn tegenwoordigheid te filteren, maar om het gemakkelijk te maken om Hem te ontmoeten.

... De uitverkiezing van de apostelen is niet het voorrecht van een exclusieve positie van macht en scheiding, maar de genade van een inclusief ambt van zegening en gemeenschap ...

... De valstrik die verdeelt ... manifesteert zich zonder onderscheid in de vormen van religieuze strengheid, van het morele gebod ... en van de verleiding van een wereldse politieke wijsheid ...

20. Jezus, de menigte in haar verscheidenheid, de apostelen: dat is het beeld en het mysterie dat men moet overwegen en voortdurend moet verdiepen, opdat de Kerk steeds meer wordt wat zij is. Niemand van de drie acteurs kan weggaan van het toneel. Als Jezus komt te ontbreken en iemand anders zijn plaats inneemt, wordt de Kerk een contract tussen de apostelen en de menigte, waarvan de dialoog uiteindelijk het stramien van het politieke spel volgt. Zonder de apostelen, door Jezus gemachtigd en geïnstrueerd door de Geest, wordt de relatie met de evangelische waarheid verbroken en wordt de menigte blootgesteld aan een mythe of een ideologie over Jezus, of zij Hem nu opneemt of afwijst. Zonder de menigte onttaardt de relatie van de apostelen met Jezus in een sektarische en op zichzelf betrokken

vorm van godsdienst en verliest de evangelisatie haar licht dat straalt uit de openbaring van zichzelf die God rechtstreeks tot ieder richt door hem zijn heil aan te bieden.

21. Er is vervolgens de acteur “extra”, de antagonist die de duivelse scheiding van de andere drie ten tonele voert. Tegenover het verstorende perspectief van het kruis zijn er de leerlingen die weggaan, en menigten die van stemming veranderen. De valstrik die verdeelt - en derhalve in strijd is met een gemeenschappelijke weg - manifesteert zich zonder onderscheid in de vormen van religieuze strengheid, in het morele gebod dat zich presenteert als veeleisender dan dat van Jezus, en van de verleiding van een wereldse politieke wijsheid die men wil als doeltreffender dan een onderscheiding van de geesten. Om zich te onttrekken aan het bedrog van de “vierde acteur” is een voortdurende bekering noodzakelijk. Wat dit betreft, is de episode van de centurio Cornelius (vgl. Hand. 10), voorafgaand aan het “concilie” van Jeruzalem (vgl. Hand. 15), dat een cruciale verwijzing vormt naar een synodale Kerk, emblematisch.

Een dubbele dynamiek van bekering: Petrus en Cornelius (Hand. 10)

22. De episode vertelt vóór alles de bekering van Cornelius die zelfs een soort verkondiging krijgt. Cornelius is heiden, vermoedelijk een Romein, een centurio (een lagere officier) van het bezettingsleger, die een beroep uitoefent dat gebaseerd is op geweld en onderdrukking. En toch is hij aan het gebed en de liefdadigheid toegewijd, dat wil zeggen hij onderhoudt de relatie met God en neemt de zorg voor de naaste op zich. Juist bij hem komt de engel tot verrassing binnen, hij roept hem bij naam en spoort hem aan zijn dienaren naar Jaffa te zenden - het werkwoord van de zending! - om Petrus te roepen. Het verhaal wordt dan het verhaal van de bekering van deze laatste, die diezelfde dag een visioen heeft gekregen waarin een stem hem opdraagt dieren, waarvan enkele onrein zijn, te slachten en te eten. Zijn antwoord is beslist: “Dat in geen geval, Heer” (Hand. 10, 14). Hij herkent dat het de Heer is die tegen hem spreekt, maar hij antwoordt Hem met een duidelijke weigering, omdat dat bevel voor zijn religieuze identiteit onvervreembare voorschriften van de Tora onderuithaalt, die een wijze van het verstaan van uitverkiezing als een verschil dat scheiding en uitsluiting ten opzichte van andere volkeren met zich meebrengt, tot uitdrukking brengen.

23. De apostel is ten diepste ontgaan en terwijl hij zich afvraagt wat de betekenis is van hetgeen is gebeurd, komen de door Cornelius gezonden mannen aan die de Geest hem aanduidt als zijn gezonden. Petrus antwoordt hun met woorden die herinneren aan die van Jezus in de hof: “Ik ben degene die gij zoekt” (Hand. 10, 21). Het is een echte bekering, een pijnlijke en immens vruchtbare overgang die bestaat uit een treden buiten de eigen culturele en religieuze categorieën: Petrus accepteert het samen met de heidenen de spijs te eten die hij altijd als verboden had beschouwd en daarbij erkent hij deze als een instrument van leven en gemeenschap met God en de anderen. In de ontmoeting met de mensen realiseert hij zich door hen te ontvangen door samen de weg te gaan en hun huizen binnen te treden de betekenis van zijn visioen: geen enkel menselijk wezen is in de ogen van God onwaardig en het door de uitverkiezing ingestelde verschil is geen exclusieve voorkeur, maar dienst en getuigenis van een universele reikwijdte.

... geen enkel menselijk wezen is in de ogen van God onwaardig en het door de uitverkiezing ingestelde verschil is geen exclusieve voorkeur, maar dienst en getuigenis van een universele reikwijdte ...

24. Zowel Cornelius als Petrus betrekken bij hun traject van bekering andere personen door van hen metgezellen op de weg te maken. Het apostolisch handelen verwezenlijkt Gods wil gemeenschap te scheppen, grenzen neer te halen en de ontmoeting te bevorderen. Het woord vervult een centrale rol in de ontmoeting tussen de twee hoofdrolspelers. Cornelius begint de ervaring te delen die hij heeft gehad. Petrus luistert naar hem en neemt vervolgens het woord en deelt hem op zijn beurt mee wat hem is overkomen en getuigt van de nabijheid van de Heer, die iedere persoon tegemoet gaat om hem te bevrijden van hetgeen hem een gevangene van het kwaad maakt en aan zijn mens zijn afbreuk doet (vgl. Hand. 10, 38). Deze wijze van communiceren is gelijk aan die welke Petrus zal volgen, wanneer in Jeruzalem de besneden gelovigen hem zullen berispen en beschuldigen inbreuk gemaakt te hebben op de traditionele normen, waarop heel hun dacht zich lijkt te concentreren zonder zich te bekommeren om de uitstorting van de Geest: “Gij hebt het huis van onbesnedenen betreden en met hen gegeten” (Hand. 11, 3). Op dat ogenblik van een conflict vertelt Petrus wat hem is overkomen, en zijn reacties van verbijstering, onbegrip en verzet. Juist dit zal zijn aanvankelijk agressieve en weerspannige gesprekspartners helpen om te luisteren naar wat hem is overkomen, en dit te aanvaarden. De Schrift zal vervolgens ertoe bijdragen de betekenis ervan te interpreteren, zoals dat vervolgens ook op het “concilie” van Jeruzalem zal gebeuren, in een proces van onderscheiding dat een gemeenschappelijk luisteren naar de Geest is.

IV. De synodaliteit in actie: lijnen voor de raadpleging van het Volk van God

25. Verlicht door het Woord en gebaseerd op de traditie, wortelt in het concrete leven van het Volk van God de synodale weg. Hij laat immers een bijzonderheid zien die ook een buitengewone bron is: het onderwerp ervan - de synodaliteit - is ook zijn methode. Met andere woorden, hij vormt een soort werkplaats of pilot-ervaring, die het mogelijk maakt onmiddellijk de vruchten beginnen te oogsten van de dynamiek die de voortschrijdende synodale bekering in de christengemeente brengt. Anderzijds kan hij alleen maar verwijzen naar de ervaringen van een beleefde synodaliteit op verschillende niveaus en met verschillende graden van intensiteit: de sterke punten en de successen bieden, evenals de beperkingen en problemen ervan, kostbare elementen voor de onderscheiding betreffende de richting waarin men zich moet blijven bewegen. Men verwijst hier zeker naar de ervaringen die door de huidige synodale weg op gang zijn gebracht, maar ook naar al die waarbij men al vormen van “samen de weg gaan” in het gewone leven ervaart, ook wanneer men de term synodaliteit zelfs niet kent of gebruikt.

De fundamentele vraag

26. De fundamentele vraag die deze raadpleging van het Volk van God leidt, is, zoals reeds aan het begin is vermeld, de volgende:

Een synodale Kerk “is” bij de verkondiging van het evangelie “samen de weg gaan: hoe wordt dit “samen de weg gaan” vandaag in uw particuliere Kerk verwezenlijkt? Welke stappen nodigt de Geest ons uit te zetten om te groeien in ons “samen de weg gaan”?

Om hierop te antwoorden wordt u uitgenodigd om:

- a) u af te vragen welke ervaringen van uw particuliere Kerk de fundamentele vraag voor de geest roept;

- b) deze ervaringen dieper opnieuw te interpreteren: welke vreugde hebben ze veroorzaakt? Welke problemen en obstakels hebben ze ontmoet? Welke wonden hebben zij naar voren doen komen? Welke intuïties hebben ze gewekt?
- c) de vruchten te oogsten die gedeeld moeten worden: waar weerklinkt in deze ervaringen de stem van de Geest? Wat vraagt Hij van ons? Wat zijn de punten die bevestigd moeten worden, de perspectieven voor verandering, de stappen die gezet moeten worden? Waar registreren wij een eenstemmigheid? Welke wegen gaan er voor onze particuliere Kerk open?

Verskillende uitdrukkingvormen van de synodaliteit

27. In het gebed, de reflectie en het samen delen, opgewekt door de fundamentele vraag, is het gepast drie niveaus voor ogen te houden waarop de synodaliteit tot uitdrukking komt als “constitutieve dimensie van de Kerk”.²⁰

- het niveau van de stijl waarop de Kerk gewoonlijk leeft en werkt, die haar natuur uitdrukt van Volk van God dat samen de weg gaat en in vergadering samenkomt, bijeengeroepen door de Heer Jezus in de kracht van de Heilige Geest om het evangelie te verkondigen. Deze stijl wordt verwezenlijkt door “het gemeenschappelijk luisteren naar het Woord en de viering van de eucharistie, de broederschap van de gemeenschap en de medeverantwoordelijkheid en participatie van heel het Volk van God op verschillende niveaus en met onderscheid in de verschillende ambten en rollen, aan zijn leven en zending”.²¹

- het niveau van de kerkelijke structuren en processen, ook bepaald vanuit theologisch en canoniek standpunt, waarin de synodale natuur van de Kerk zich op lokaal, regionaal en universeel vlak uitdrukt op institutionele wijze;

- het niveau van de synodale processen en gebeurtenissen waarbij de Kerk overeenkomstig specifieke, door de kerkelijke discipline bepaalde procedures door het bevoegde gezag bijeen wordt geroepen.

Hoewel vanuit logisch standpunt onderscheiden, verwijzen deze drie niveaus naar elkaar en moeten op een coherente wijze bij elkaar worden gehouden, anders geeft men een tegengesteld getuigenis door en ondermijnt men de geloofwaardigheid van de Kerk. Immers, als hij geen vorm krijgt in structuren en processen, ontaardt de stijl van de synodaliteit gemakkelijk van het niveau van de intenties en de verlangens tot dat van de retoriek, terwijl processen en gebeurtenissen, als ze niet worden bezielde door een gepaste stijl, lege formaliteiten blijken te zijn.

28. Bovendien dient men bij een herlezing van de ervaringen voor ogen te houden dat “samen de weg gaan” vanuit twee verschillende, nauw met elkaar verbonden perspectieven verstaan kan worden. Het eerste betreft het innerlijk leven van de particuliere Kerken, de relaties tussen de subjecten die ze vormen (op de eerste plaats die tussen de gelovigen en hun herders, ook door middel van de organen van participatie, zoals voorzien door de canonieke discipline, met inbegrip van de diocesane synode), en de gemeenschappen waarin deze (in het bijzonder de parochies) zich opsplitsen. Het betreft vervolgens de relaties van de bisschoppen

²⁰ ITC, *De synodaliteit in het leven en de zending van de Kerk*, nr. 70.

²¹ *Ivi.*

van de bisschoppen onderling en met de bisschop van Rome, ook door middel van de tussenliggende organen van synodaliteit (Bisschoppensynoden van de patriarchale Kerken en de hogere aartsbisschoppelijke Kerken, Raden van de Hiërarchen en Vergaderingen van de Hiërarchen van de Kerken *sui iuris*, Bisschoppenconferenties met hun nationale, internationale en continentale uitdrukkingvormen). Derhalve breidt dit zich uit op de wijze waarop iedere particuliere Kerk binnen zichzelf de bijdrage integreert van de verschillende vormen van monastiek, religieus en gewijd leven, van verenigingen en lekenbewegingen, van kerkelijke en priesterlijke instellingen van verschillende aard (scholen, ziekenhuizen, universiteiten, stichtingen, instellingen van de caritas en bijstand enz.). Tenslotte betreft dit perspectief ook de relaties en de gemeenschappelijke initiatieven met de broeders en zusters van de andere christelijke gezindten waarmee wij de gave van hetzelfde doopsel delen.

29. Het tweede perspectief betreft de wijze waarop het Volk van God samen met de hele menselijke familie de weg gaat. De blik zal zo zich richten op de staat van de relaties, van de dialoog en van de eventuele gemeenschappelijke initiatieven met de gelovigen van andere godsdiensten, met mensen die ver van het geloof afstaan, evenals met specifieke maatschappelijke kringen en groepen, met hun instellingen (de wereld van de politiek, de cultuur, de economie, de financiën, het werk, vakbonden en verenigingen van ondernemers, niet-gouvernementele organisaties en de burgermaatschappij, volksbewegingen, allerlei minderheden, armen en uitgesloten enz.).

Tien thematische kernpunten die uitdiept moeten worden

30. Om te helpen de ervaringen naar voren te doen komen en op een rijkere wijze bij te dragen aan de raadpleging wijzen wij hierna ook op tien thematische kernpunten die verschillende facetten van een “beleefde synodaliteit” tot uitdrukking brengen. Zij zullen aan de verschillende lokale contexten aangepast dienen te worden en telkens daarin geïntegreerd, geëxpliciteerd, vereenvoudigd, uitgediept moeten worden door in het bijzonder aandacht te besteden aan wie het moeilijker is deel te nemen en een antwoord te geven: het *Vademecum* waarmee dit Document ter voorbereiding gepaard gaat, biedt desbetreffend instrumenten, trajecten en suggesties, opdat de verschillende kernvragen concreet tot ogenblikken van gebed, vorming, reflectie en uitwisseling inspireren.

I. DE REISGENOTEN

In de Kerk en in de maatschappij bevinden wij ons zij aan zij op dezelfde weg. Wie zijn in uw lokale Kerk degenen die “samen de weg gaan”? Wanneer zeggen wij “onze Kerk”, wie maakt er deel van uit? Wie vraagt ons samen de weg te gaan? Wie zijn de reisgenoten, ook buiten de kerkelijke omgeving? Welke personen en groepen laat men uitdrukkelijk of feitelijk aan de kant staan?

II. LUISTEREN

Luisteren is de eerste stap, maar vereist dat men een open geest en hart zonder vooroordelen heeft. Naar wie is onze particuliere Kerk “verschuldigd te luisteren”? Hoe wordt ernaar leken geluisterd, in het bijzonder naar jongeren en vrouwen? Hoe integreren wij de bijdrage van de vrouwelijke en mannelijke godgewijde personen? Welke ruimte heeft de stem van de minderheden, van de gemarginaliseerden en de uitgesloten? Slagen wij erin vooroordelen

en stereotypen te identificeren die ons luisteren hinderen? Hoe luisteren wij naar de maatschappelijke en culturele context waarin wij leven?

III. HET WOORD NEMEN

Allen zijn uitgenodigd te spreken met moed en vrijmoedigheid, dat wil zeggen door vrijheid, waarheid en naastenliefde te integreren. Hoe bevorderen wij binnen de gemeenschap en haar organen een vrije en authentieke communicatieve stijl zonder dubbelzinnigheden en opportunisten? En ten opzichte van de maatschappij waarvan wij deel uitmaken? Wanneer en hoe slagen wij erin te zeggen wat ons ter harte gaat? Hoe functioneert de relatie met het systeem van de (niet alleen katholieke) media? Wie spreekt er namens de christelijke gemeenschap en hoe wordt hij gekozen?

IV. VIEREN

“Samen de weg gaan” is alleen mogelijk, als dit gebaseerd is op het gemeenschappelijk luisteren naar het Woord en de viering van de eucharistie. Hoe bezielen het gebed en de liturgische viering effectief ons “samen de weg gaan” en hoe geven zij daaraan daadwerkelijk richting? Hoe bezielen zij de belangrijkste beslissingen? Hoe bevorderen wij de actieve participatie van alle gelovigen aan de liturgie en de uitoefening van de functie van heiligen? Welke ruimte wordt er gegeven aan de uitoefening van de ambten van het lectoraat en het acolitaat?

V. MEDEVERANTWOORDELIJK IN DE ZENDING

De synodaliteit staat ten dienste van de zending van de Kerk, waaraan al haar leden geroepen zijn te participeren. Hoe wordt iedere gedoopte bijeengeroepen om hoofdrolspeler in de zending te zijn, daar wij allen missionaire leerlingen zijn? Hoe ondersteunt de gemeenschap de eigen leden die zich inzetten voor de dienstverlening in de maatschappij (maatschappelijke en politieke inzet, wetenschappelijk onderzoek en onderwijs, bevordering van de maatschappelijke gerechtigheid, bescherming van de mensenrechten en de zorg voor het gemeenschappelijk Huis enz.)? Hoe helpt zij hen om deze verplichtingen in een logica van zending te beleven? Hoe komt de onderscheiding tot stand in de keuzes betreffende de zending, en wie participeert? Hoe zijn de verschillende tradities inzake de synodale stijl die het erfgoed van veel, in het bijzonder de oosterse, Kerken vormen geïntegreerd en aangepast met het oog op een doeltreffend christelijk getuigenis? Hoe functioneert de samenwerking in de gebieden waar verschillende Kerken sui iuris zijn?

VI. DE DIALOOG VOEREN IN KERK EN MAATSCHAPPIJ

De dialoog is een weg van vasthoudendheid, die ook ogenblikken van zwijgen en lijden betreft, maar in staat is de ervaring van mensen en volken op te nemen. Wat zijn de plaatsen en de wijzen van dialoog binnen onze particuliere Kerk? Hoe worden de verschillen in visie, de conflicten, en problemen onder ogen gezien? Hoe bevorderen wij de samenwerking met de naburige bisdommen, met en onder de verenigingen en bewegingen van leken enz.? Welke ervaringen van een dialoog en een gedeelde inzet realiseren wij met gelovigen van andere godsdiensten en met wie niet gelooft? Hoe voert de Kerk een dialoog en leert zij van andere instellingen van de maatschappij: de wereld van der politiek, economie, cultuur, de burgermaatschappij, de armen...?

VII. MET DE ANDERE CHRISTELIJKE GEZINDTEN

De dialoog tussen christenen van een andere gezindte, verenigd door één doopsel, heeft een bijzondere plaats in de synodale weg. Welke relaties onderhouden wij met de broeders en zusters van andere christelijke gezindten? Welke terreinen betreffen ze? Welke vruchten hebben wij uit dit “samen de weg gaan” gehaald? Wat waren de problemen?

VIII. GEZAG EN PARTICIPATIE

Een synodale Kerk is een participatieve en medeverantwoordelijke Kerk. Hoe worden de na te streven doeleinden, de weg om ze te bereiken en de te zetten stappen geïdentificeerd? Hoe wordt het gezag binnen onze particuliere Kerk uitgeoefend? Wat zijn de praktijken van het werk in teamverband en van de medeverantwoordelijkheid? Hoe worden de lekenambten en het op zich nemen van verantwoordelijkheid door de gelovigen bevorderd? Hoe functioneren de organen van synodaliteit op het niveau van de particuliere Kerk? Zijn zij een vruchtbare ervaring?

IX. ONDERSCHIEDEN EN BESLISSEN

*Bij een synodale stijl besluit men door onderscheiding op basis van een eenstemmigheid die voortkomt uit een gemeenschappelijke gehoorzaamheid aan de Geest. Met welke procedures en met welke methoden onderscheiden wij en nemen wij samen beslissingen? Hoe kunnen deze verbeterd worden? Hoe bevorderen wij de participatie aan de beslissingen binnen hiërarchisch gestructureerde gemeenschappen? Hoe verbinden wij de fase van de raadpleging met die van het overleg in, het proces van *decision-making* met het ogenblik van *decision-taking*? Hoe en met welke instrumenten bevorderen wij transparantie en *accountability*?*

X. DE VORMING TOT SYNODALITEIT

De spiritualiteit van het samen de weg gaan is geroepen een opvoedkundig principe te worden voor de vorming van de menselijke persoon en de christen, de families en de gemeenschappen. Hoe vormen wij de personen, in het bijzonder die welke een rol van verantwoordelijk hebben binnen de christelijke gemeenschap om hen meer in staat te stellen “samen de weg te gaan”, naar elkaar te luisteren en een dialoog te voeren? Welke vorming bieden wij aan voor de onderscheiding en het uitoefenen van gezag? Welke instrumenten helpen ons de dynamiek van de cultuur waarvan wij deel uitmaken, en hun invloed op onze stijl van Kerk zijn, te interpreteren?

Om bij te dragen aan de raadpleging

31. Het doel van de eerste fase van de synodale weg is een breed proces van raadpleging te bevorderen om de rijkdom van de ervaringen van beleefde synodaliteit te verzamelen in hun verschillende uitingen en facetten en daarbij herders en gelovigen van de particuliere Kerken op al de verschillende niveaus te betrekken door de meest geschikte middelen overeenkomstig de specifieke lokale gegevens: de door de bisschop gecoördineerde raadpleging richt zich tot “de priesters, de diakens en de leken gelovigen, hetzij individueel hetzij verenigd, zonder de kostbare bijdrage die kan komen van de mannelijke en vrouwelijke Godgewijde personen, te verwaarlozen” (EC, nr. 7). In het bijzonder wordt er de bijdrage

gevraagd van de organen van participatie van de particuliere Kerken, vooral het priestercollege en de pastorale raad, van waaruit “een synodale Kerk” werkelijk “vorm kan beginnen te krijgen”.²² De bijdrage van de andere kerkelijke gegevens, waaraan het Document ter voorbereiding, evenals de bijdrage van wie deze rechtstreeks zal willen sturen, zal worden toegezonden, zal eveneens kostbaar zijn. Tenslotte zal het van fundamenteel belang zijn dat ook de stem van de armen en de buitengesloten, niet alleen die van degene die een rol of verantwoordelijkheid binnen de Kerken heeft, ruimte vindt.

32. De synthese van iedere particuliere Kerk zal aan het einde van dit werk van luisteren en onderscheiding haar bijdrage vormen aan het traject van de universele Kerk. Om de opeenvolgende fases van de weg gemakkelijker en duurzamer te maken is het belangrijk erin te slagen de vruchten van het gebed en de reflectie in hoogstens een tiental pagina's samen te vatten. Indien noodzakelijk, zal men om deze pagina's in een context te plaatsen en beter te verklaren andere teksten ter ondersteuning of aanvulling kunnen bijvoegen. Wij herinneren eraan dat het doel van de Synode en derhalve van deze raadpleging niet is documenten te produceren, maar “dromen te doen ontkiemen, profetieën en visioenen op te wekken, hoop te doen bloeien, vertrouwen te stimuleren, wonden te verbinden, relaties aan te knopen, weer een dageraad van hoop te wekken, van elkaar te leren en een positief beeld te scheppen dat de geesten verlicht, de harten verwarmt, de handen weer kracht geeft”.²³

²² Franciscus, *Toespraak ter gelegenheid van de herdenking van de 50^{ste} verjaardag van de oprichting van de Bisschoppensynode*.

²³ Franciscus, *Toespraak bij het begin van de aan de jongeren gewijde synode* (3 oktober 2018).

... Wij herinneren eraan dat het doel van de Synode en derhalve van deze raadpleging niet is documenten te produceren, maar “dromen te doen ontkiemen, profetieën en visioenen op te wekken, hoop te doen bloeien, vertrouwen te stimuleren, wonden te verbinden, relaties aan te knopen, weer een dageraad van hoop te wekken, van elkaar te leren en een positief beeld te scheppen dat de geesten verlicht, de harten verwarmt, de handen weer kracht geeft”...